

۲۰۱۵/۱۱/۰۹

پوهندوی آصف بهاند

«د ماشوم د ادبیاتو کور»

۳

د کوچنیانو ادبیات

تاریخی پس منظر، اوسنی حالت

نولسمه برخه

د ۲۰۱۵ کال د اکتوبر په لسمه نیټه د «د ماشوم د ادبیاتو کور» په فیسبوک پاڼه کې یو مطلب خپور شو، په هغه کې راغلي چې د ماشوم د ادبیاتو کور مشر اجمل تورمان د حکومت پر لور پورو مقاماتو د کوچنیانو د ادبیاتو د عامیدو او درسي نصاب ته یې د داخلیدو او رسمي کیدو په موخه د یوې تلویزیوني خپروني له لارې داسې غږ کړی دی: «نن سهار د افغانستان له ملي تلویزیون سره په هیواد کې د ماشومانو د ادبیاتو د اوسني وضعیت او د ماشومانو د ادبیاتو د کور د فعالیتونو په اړه د کور د مسوول ښاغلي اجمل تورمان د خبرو مهم ټکي: «د افغانستان د اطلاعاتو او فرهنگ په وزیر غږ کوم چې لطفاً د ماشومانو ادبیاتو او رسنیزو فعالیتونو ته پاملرنه وکړی».

د افغانستان د لور زده کړو په وزیرې غږ کوم چې لطفاً د ټولو پوهنتونونو او لوړو زده کړو د موسسو د ادبیاتو د پوهنځیو په تدریسي نصاب کې د ماشوم ادبیات شامل کړی. او د افغانستان د پوهنې په وزیر غږ کوم چې لطفاً د لومړنیو ښوونځیو په کتابونو کې د ماشوم ادبیاتو ته توجه وکړي او ماشومانو ته د ښوونځي د کتابونو تر څنګ مرستندویه تعلیمي کتابونه هم چاپ او په دوی یې ویشی»

<https://www.facebook.com/1474829949511421/timeline/?ref=nf> خانې-ادبیات-کودک-د-ماشوم-د-ادبیاتو-کور-

یوه دولتي موسسه چې پخوا یې د کوچنیانو ادبیاتو ته د کار کولو رسمي مکلفیت درلود، د افغانستان د لیکوالو ټولنه کې د کوچنیانو ادبیات څانګه وه. په همدې اړوند مې له تورمان صاحب نه مالومات وغوښت: بیا سلامونه، بیا کلامونه او بیا سوالونه:

په شپږمه لسيزه کې د افغانستان د لیکوالو ټولني په چوکاټ کې د «کوچنیانو ادبیاتو څانګه» موجوده وه او فعالیت یې کاوه، اوس شته که نه؟

که وي څه یې کړي دي؟

آیا ماشومانو او کوچنیانو ته د پاملرنې، روزنې او د هغوی ادبیاتو ته د پام کولو بله کومه موسسه، بنسټ یا ټولنه شته که نه؟

که دي مرسته وکړه ډیره مننه، که و نه توانیدی، د دې کرښو له لوستلو نه هم مننه.

بیرته ښاغلي ترمان په ځواب کې را ته ولیکل:

د پاڼو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

«اصلاً د ليکوالو اتحاديه چي رنگه شوي، بيا نه ده جوړه شوي. مصور خپرندوی بنسټ په دې برخه کې کار کړی او ويل کېږي چې هرات ادبی انجمن هم، خو د هرات ادبي انجمن کارونه ما په خپلو سترگو نه دي ليدلي.»

څنگه چې د زغم او نورو همکارانو «mashomrozana» فيسبوک پاڼه وروسته له ډير کار او زيار نه د کورنيو، ماشومانو او کوچنيانو د روزني، پالنې او ادبياتو له پاره په يوه لوی او معتبر آدرس باندې بدله شوه، دغسې زما هيله ده چې «د ماشوم کور» بنسټ هم د ماشومانو او کوچنيانو ته د پام کولو او د دوی د ادبياتو د څيړني، تخليق او ژباړې له پاره په يوه لوی او ډاډمن آدرس بدل شي.

که د گود و مات دولت کړنو او پروگرامونو ته په تمه او لاس تر زني کينو، هيڅ هم نه ور نه جوړېږي. دې ځوانانو چې د نورو قلموالو په څير د کوچنيانو د روزني او ادبياتو د پيژندنې او ودې له پاره متې بد وھلي دي، زه خپله ډير ور ته هيله من يم او د مرستې د وعدې تر څنگه ډاډ ورکوم چې کار يې خامخا نتيجه ورکوي او که مور ټول د دولت په تمه کينو، نو خامخا لکه دا دومره کلونه له ياس سره مخ کېږو او د ياس او نا اميدۍ دغه حالت که د يوې لنډۍ قالب ته ور واچول شي، نو داسې به وي:

چې له دولت نه پوره نه شوه کوچنی ماشومه مور په خپله دې ساتونه

او دا دی دا ساتنه او پالنه پيل شوې ده او «د ماشوم د ادبياتو کور» په نوي زمانه کې، د نوي ميديا په داپره کې، زموږ د نوي متعهد نسل نوي تجربې دي چې د زړه په وينو او خپلو مادي امکاناتو يې چلوي او د راتلونکي ژوند د نوي ارايې (ماشومان، کوچنيان) د پياوړي کولو او پر مخ بيولو له پاره، په اساسي ډول کار کوي.

زما هيله دا ده چې دا هڅې او دا تجربې د تيرو نسلونو او فرهنگيانو د مثبتو تجربو په رڼا کې د نوي تمدن له کاروان سره موازي پر مخ ولاړې شي او نورې هم پسي غني او عملي شي.

زما د دغو ټولو خبرو اساسي موخه دا ده چې: مور بايد له ځان نه وروسته، له اوسني مفهوم سره سم يو باسواده، چيز فهمه، په نويو علومو پوه، له نوي عصر سره پخلا او له نوي تکنالوژۍ سره څنگ په څنگ تلونکی نسل پرېږدو، نه داسې نسل چې فکرأ په زر کاله پخوا زمانه کې ژوند وکړي او فزيکي ژوند يې په اوسني زمانه کې وي او د مغزو د فعاليت پر ځای يې د معدې فعاليت ډير وي.

څنگه چې مخکې هم و ويل شول «د ماشوم د ادبياتو کور» ډيره لږه موده کېږي چې په مکتب کې يې ځانته پاڼه جوړه کړې ده او په همدې لږه موده کې يې هڅې او فعاليتونه د پاملرنې وړ دي.

په ياده پاڼه کې له نيکه مرغه په دواړو ژبو (دري، پښتو) باندې د کوچنيانو له پاره شعرونه، کيسې او مطالب خپريږي. زه په دې مقاله کې يوازې په پښتو ژبه باندې پر خپرو شوو مطالبو باندې غږېږم، ځان ته حق نه ورکوم چې په دري ژبه باندې پر خپرو شوو مطالبو څه و وايم او دا کار پرېږدم د دې برخې داسې يوه څيړونکي ته چې په همدې برخه کې صلاحيت او د کار مخينه ولري.

په فيسبوک کې «د ماشوم د ادبياتو کور» په پاڼه کې په پښتو ژبه باندې له پيل نه (۱۰/۰۹/۲۰۱۵) تر نن (۳۰/۱۰/۲۰۱۵) پورې د دغو بناغلو او اغلو مطالب خپاره شوي دي:

اجمل تورمان، عبدالحميد حکيمي، وړانگه ننگيال، عبدالحنان آرمل، رڼا زرمټی، پروانه لطيفي، علينه توتاخيل، نگينه اتمانزی، مينه توتاخيل، ولوله کوچی، روزالدين غورڅنگ، پوهيالی محبوب شاه محبوب، اسما سادات، فخریه نړيواله. او څنگه چې ليدل کېږي، د دې قلموالو شمير ورځ تر بلې په ډيريدو دی او زما هيله دا ده چې هر قلموال د خپلې ټولني له پيژندلو او خپلو ماشومو او کوچنيو لوستونکو او مخاطبينو ته په کتو سره، هغوی درک کړي، د هغوی روان او جهان وپيژني او بيا د زمان له غوښتنو او پوښتنو سره سم ورته قلم وچلوي.

د دغو يادو قلموالو مطالب تر هغه ځايه چې ما لوستي او له نظره مي تير کړي دي، د کوچنيانو د روان او غوښتنو سره سم، په غور او دقت سره ليکل شوي دي. بيا يې هم په تکرار سره وايم چې دغه مطالب يوازې هغو ماشومانو او کوچنيانو ته رسيدلای شي، چې کمپيوتر، انټرنټ او فيسبوک ته لاسرسی لري، ډيره سلنه کوچنيان چې له يادو شيانو نه محروم دي، هغوی ته بايد د دې موادو چاپي بڼه آماده او لاس کې ورکړل شي او دا کار په لږ دقت او زحمت سره ممکن هم دی.

د پاڼو شميره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

اوس چي د «دماشوم د ادبياتو کور» د کار پیل دی، په ښه ښه پیل شوی دی او که همداسې روان وي، زه یې وینم چې د لیکوالو او شاعرانو شمیر هم ورځ تر بلې په زیاتیدو دی او د محتوا له پلوه هم تر یوې اندازې د قناعت وړ دی. «د ماشوم د ادبياتو کور» په فیسبوک پاڼه کې د خپرو شو مطالبو څو بیلګې دا دي:

ستوری

اجمل تورمان

بهرام سبق ښه زده کړی و.

ښوونکي ورته په مخ ستوری رسم کړو.

بهرام ډېر خوشاله شو.

کورته چې راغی د کوتي پرده یې کش کړه.

کوټه تیاره شوه، بهرام لاس له مخ لرې کړ او وېي ویل:

مورجاني زما مخ رڼا کوي؟

مور یې وویل:

هو، زما د ښایسته زوی مخ خود رڼا کوي.

بهرام وویل:

نه مور جانې! زما په مخ ښوونکي ستوری رسم کړو دا ستوری رڼا کوي؟

مور یې پرده بېرته کش کړه، په خندا یې بهرام ته وویل:

زوی جانه دا خو په قلم جوړ شوی ستوری دی دا کله رڼا کوي؟

بهرام خپه شو. ویل: نو ښوونکي دا ستوری څله رسم کړ؟

مور یې ورته وویل:

تا سبق ښه زده کړی و.

ستا په پوهه ستاسې ټولګي رڼا دی، ته د خپل ټولګي ستوری یې، او ښوونکي ځکه ستا په مخ دا

ستوری رسم کړ. بهرام خوشحاله شو او له ځان سره لګیا شو: ای، بی، سي، ډي «

<https://www.facebook.com/1474829949511421/photos/pb.1474829949511421.-2207520000.1444231551./1475795809414835/?type=3&theater>

«د ماشوم د ادبياتو کور» په فیسبوک پاڼه کې داسې ترانې هم ایښودل شوي چې له یوې خوا ماشوم ته د ښیرازی او پسرلي زیری ورکوي او له بلې خوا د تورو په زدکړه کې مهم رول لوبوي.

څنگه به له څو تورو نه یوه کلمه جوړه شي او بیا له څو کلمو نه یوه جمله. زما په نظر چې دا ترانه په کورونو کې او په ورکتونو کې د هغو ماشومانو له پاره ډیره اړینه ده چې د لومړي ټولګي له پیل نه مخکې د لومړي ټولګي په

مقدماتي برخه کې مینډي پلرونه او یا په ورکتونو کې ښوونکي کوچنيان لومړي ټولګي ته د تللو له پاره آماده کوي. دا

هم د اجمل تورمان ترانه:»

باران ، د ماشومانو لپاره ترانه

اجمل تورمان

ب ، ب ، ب ، الف ، الف ، الف

ر ، ر ، الف ، الف ، الف

ن ، باران ، ن ، باران ، ن ، باران ، ن ، باران

ن ، باران ، ن ، باران ، ن ، باران ، ن ، باران

باران میده ، میده ، میده

په غرونو اوري ښایسته

باران میده ، میده ، میده

په غرونو اوري ښایسته

ب ، ب ، ب ، الف ، الف ، الف

ر ، ر ، الف ، الف ، الف

د پاڼو شمیره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپیکني د لیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

